

UPPSALA
UNIVERSITET

Juridiska fakultetsnämnden

Box 256
SE-751 05 Uppsala

REMISSYTTRANDE

1 (3)

2017-08-29

JURFAK 2017/42

Justitiedepartementet

Betänkandet Kvalificerad välfärdsbrottslighet – förebygga, förhindra, upptäcka och beivra (SOU 2017:37)

(Ju2017/04129/KRIM)

Juridiska fakulteten vid Uppsala universitet har genom remiss anmodats att yttra sig i rubricerat ärende. Fakultetsnämnden får med anledning härav anföra följande.

Utredningens syfte är att identifiera risker i välfärdssystemen och andra skattefinansierade eller skattesubventionerade system för att kunna säkerställa en korrekt användning av offentliga medel samt att effektivt förebygga och beivra organiserad och systematisk ekonomisk brottslighet.

Utredningen har genomfört en kartläggning av sådan brottslighet som kan definieras som välfärdsbrottslighet. Med ledning av de brottsanmälningar ett antal myndigheter med flera aktörer har redovisat, har utredningen funnit att välfärdsbrottsligheten uppgår till betydande belopp, varav det som utredningen betecknar som kvalificerad brottslighet utgör 84 procent. Utredningen framhåller dock att mörkertalet är mycket stort samt att brott som faktiskt upptäcks inte anmäls.

Som ett led i att beivra välfärdsbrottsligheten föreslår utredningen en ny lag om Försäkringskassans brottsbekämpande verksamhet. Med hänvisning till goda erfarenheter från Skatteverkets och Tullverkets brottsbekämpande verksamhet bör enligt utredningen inrättas en ny enhet inom Försäkringskassan för utredning av brott enligt bidragsbrottslagen.

Enligt förslaget ska denna bidragsbrottsenhet kunna fatta beslut om att inleda förundersökningar och leda förundersökningar om brott enligt bidragsbrottslagen. Dessa förundersökningar ska inte enbart avse misstanke om brott som riktas mot Försäkringskassan, utan även brottslighet avseende ekonomiska förmåner som beslutas av Pensionsmyndigheten, Centrala studiestödsnämnden, Migrationsverket, Arbetsförmedlingen, kommuner och arbetslöshetskassor.

Försäkringskassan ska enligt förslaget även ges befogenhet att besluta om vissa tvångsmedel, nämligen om beslag enligt 27 kap. 1 § rättegångsbalken och om kroppsbesiktning enligt 28 kap. 12 a § rättegångsbalken. I båda

fallen gäller dock den begränsningen att Försäkringskassans användning av tvångsmedel inte får innefatta användning av våld mot person.

Juridiska fakulteten delar utredningens uppfattning att det behövs en bättre organisation och samordning av arbetet mot den organiserade välfärdsbrottsligheten. Fakulteten avstyrker dock att en sådan bidragsbrottsenhet placeras inom Försäkringskassan.

Fakulteten anser vidare att jämförelserna med Tullverket och Skatteverket inte är helt rättvisande.

En av Tullverkets viktigaste uppgifter enligt gällande instruktion (SFS 2016:1332) är att förebygga och motverka brottslighet i samband med in- och utförsel av varor. Vidare ska Tullverket bedriva viss utrednings- och åklagarverksamhet i fråga om brott mot bestämmelser om in- och utförsel av varor. Den brottsutredande verksamhet som sker inom Tullverket rör alltså sådana brott som gäller en av myndighetens centrala uppgifter. Visserligen ska även Försäkringskassan enligt sin instruktion (2009:1174) motverka bidragsbrott, men detta är inte en lika framträdande uppgift som hos Tullverket. Dessutom bör framhållas att till skillnad från vad som föreslås gälla beträffande Försäkringskassans bidragsbrottsenhet finns inom Tullverket anställda tullåklagare, vilka leder de brottsutredningar som där görs.

Beträffande Skatteverket gäller enligt instruktionen (SFS 2017:154) att verket ska förebygga och motverka ekonomisk brottslighet och att Skatteverket ska medverka i brottsutredningar som rör vissa brott. Den skattebrottsenhet som finns inom Skatteverket fattar dock inte några beslut om att inleda förundersökningar utan den ska enligt instruktionen medverka i brottsutredningar som rör vissa brott. Detta innebär att skattebrottsenhetens uppgift är att biträda polis- och åklagarmyndigheter men inte att själv genomföra förundersökningar.

Enligt juridiska fakulteten framstår det som motsägelsefullt att Försäkringskassan, vars främsta uppgift är att besluta och betala ut sociala förmåner till enskilda, ska få till uppgift att leda brottsutredningar. Enligt förslaget ska detta gälla både när det misstänkta brottet rör kassan och när det avser en rad andra organ inom samhällets välfärdsorganisation. Det finns anledning befara att förtroendet för Försäkringskassan kan komma att minska om den också ska överta polisens och åklagares uppgifter. Det kan dessutom sättas i fråga om Försäkringskassan har tillräckliga kunskaper om de bidragssystem och sociala förmåner som handläggs av andra instanser, t.ex. Centrala studiestödsnämnden eller de kommunala socialnämnderna.

Juridiska fakulteten anser att brottsutredningar ska utföras av de myndigheter som har kompetens och en utbyggd organisation för detta, dvs. i första hand polismyndigheten och åklagarmyndigheterna. I den mån dessa organ behöver

UPPSALA
UNIVERSITET

REMISSYTTRANDE

3 (3)

2017-08-29

JURFAK 2017/42

biträde med specialkompetens rörande socialförsäkringarna och andra välfärdssystem, bör detta kunna ordnas på ett sätt som påminner om Skatteverkets uppgift, så att Försäkringskassan – och möjligen även andra organ – får i uppgift att stå för denna insats.

Juridiska fakulteten anser att möjligheten att placera en bidragsbrottsenhet inom Ekobrottsmyndigheten bör ytterligare övervägas. Där finns redan stor erfarenhet av arbete mot ekonomisk brottslighet av olika slag och ett välutvecklat samarbete med polis. Det är dessutom inte ovanligt att den organiserade ekonomiska brottsligheten samtidigt riktar sig mot såväl olika bidragsformer som mot skattesystemet. Detta talar för att samhällets insatser mot sådan kvalificerad brottslighet bör samordnas och inte spridas ut på fler aktörer.

Förslag till yttrande i detta ärende har upprättats av docent Lars Bejstam. Yttrandet har på delegation avgivits av fakultetens dekanus, professor Mattias Dahlberg.

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Mattias Dahlberg'.

Mattias Dahlberg